

**Läroarutbildningen
Examensarbete
Hösten 2004**

Fritidspedagogen i skolan – Den förändrade yrkesrollen

**Handledare:
Helén Persson**

**Författare:
Anna Jacobsson
Catarina Olsson**

Fritidspedagogen i skolan

– Den förändrade yrkesrollen

Abstract

Vi har i detta examensarbete valt att undersöka hur fritidspedagogens roll har påverkats av förändringarna i skolan och på fritidshemmet under årens gång och vilka effekter förändringarna har fått. I litteraturgenomgången beskrivs de största förändringarna för fritidspedagogens yrkesroll under en period av 30 år. Genom kvalitativa intervjuer genomfördes undersökningen med tre verksamma fritidspedagoger, för att visa om det som står skrivit i litteraturgenomgången stämmer överens med verkligheten. Resultatet av undersökningen visade bland annat att förändringarna är oerhört stora för yrkesrollen på grund av att fritidspedagogerna idag både arbetar i skola och på fritidshem till skillnad från förr då de endast arbetade på fritidshem. Avsikten med detta examensarbete är att göra alla lärare oavsett inriktning medvetna om fritidspedagogens förändrade yrkesroll och hur den har påverkats av dessa förändringar.

Ämnesord: Fritidspedagog, yrkesroll, arbetslag, samverkan

INNEHÅLL

1. INLEDNING MED BAKGRUND OCH SYFTE	4
2. LITTERATURGENOMGÅNG	6
2.1 Fritidspedagogens yrkesroll då.....	6
2.2 Arbetslag då.....	7
2.3 Samverkan då	8
2.4 Fritidspedagogens yrkesroll nu	9
2.5 Arbetslag nu	10
2.6 Samverkan nu	12
2.7 Sammanfattning av litteraturgenomgången	13
3. PROBLEMFÖRMULERING	15
4. EMPIRISK DEL	16
4.1 Urval.....	16
4.2 Undersökningens genomförande.....	17
4.3 Bearbetning	18
4.4 Etiska övervägande	18
5. REDOVISNING AV RESULTAT	19
5.1 Bakgrundsinformation.....	19
5.2 Den förändrade yrkesrollen.....	20
5.3 Yrkesrollen i arbetslaget.....	21
5.5 Yrkeskompetensen i skola och på fritidshem.....	22
5.7 Sammanfattning av den empiriska delen	24
6. DISKUSSION	26
6.1 Metoddiskussion.....	26
6.2 Resultatdiskussion.....	27
7. SAMMANFATTNING	31
REFERENSER	32
Styrdokument	32
Litteratur.....	32
Övrig litteratur.....	33
INTERVJUFRÅGOR	Bilaga 1

1. INLEDNING MED BAKGRUND OCH SYFTE

Under årens gång har fritidspedagogens yrkesroll förändrats drastiskt och som blivande fritidspedagoger vill vi undersöka och studera detta område närmare. Hur har fritidspedagogens yrkesroll förändrats under de senaste 30 åren? Vi anser att det är en rimlig tidsram att undersöka då det har skett förändringar som vi kan se effekterna av idag. Vi har därför valt att intervjua fritidspedagoger som har börjat arbeta från mitten av 1970-talet och framåt eftersom de har varit verksamma före och efter integreringsreformen. Integreringsreformen infördes successivt i skolorna under 1990-talet vilket gjorde att alla skolor inte började arbeta enligt detta arbetssätt samtidigt.

En definition av benämningen fritidspedagog är enligt *Nationalencyklopedin*: en person som ger pedagogisk handledning och sysselsätter barn vid fritidshem, parklek och skolans fritidsverksamhet (Nationalencyklopedin 1992, bd. 7, uppslagsord: Fritidspedagog). Yrkesrollen ser annorlunda ut idag på grund av att fritidspedagogen även arbetar pedagogiskt i skolan.

Innan fritidspedagogens inträde i skolan under 1990-talet hade läraren själv hand om planering och undervisning i sin klass. Förr arbetade fritidspedagogen ”bara” i elevgrupp före och efter skoltid och hade inget samarbete med skolan över huvudtaget. I dagens många skolor med integrerade klasser bedrivs det en pedagogisk verksamhet i de yngre åldrarna 6-8 år, som består av en fritidspedagog, en förskollärare och en lärare tillsammans i ett arbetslag under skoltid. När det gäller arbetet från åk 3-5 består arbetslaget oftast av en lärare och en fritidspedagog. På så sätt får fritidspedagogen en helhetssyn på hur eleverna är i skolan och på fritidshemmet, vilket kan vara en fördel för både eleverna och pedagogerna i arbetslaget. ”Att olika kompetenser samverkar i arbetslag och utvecklar en gemensam syn på barns utveckling och lärande ses som väsentligt för att höja kvaliteten i såväl fritidshem som skola” (Skolverket 1999, s. 7). Det är därför intressant att jämföra ett nu- och dåperspektiv eftersom fritidspedagogens yrkesroll och arbetsuppgifter inte har sett ut på samma sätt under dessa 30 år.

Vårt syfte med detta examensarbete är att visa hur fritidspedagogens roll har påverkats av förändringarna i skolan och på fritidshemmet under årens gång och vilka effekter förändringarna har fått.

Avsikten med detta examensarbete är att göra alla lärare oavsett inriktning medvetna om fritidspedagogens förändrade yrkesroll och hur den har påverkats av dessa förändringar. Detta anser vi vara viktigt med tanke på att yrkesrollen är relativt ny och har redan genomgått en del förändringar. Vi som blivande lärare med inriktning Fritid – Skola, fritidspedagoger, tycker att det är angeläget att skriva ett examensarbete om fritidspedagogens förändrade yrkesroll för att få en ökad förståelse av effekterna som förändringarna har medfört.

2. LITTERATURGENOMGÅNG

2.1 Fritidspedagogens yrkesroll då

Definitionen av ordet roll är i detta sammanhang som följer, ”En roll är en uppsättning förväntningar och normer som innehavare av en särskild position kan värdera sitt beteende gentemot” (Johansson 1986 se Gross m.fl. 1958, s. 50). Enligt filosofie doktor i pedagogik Inge Johansson yttrar sig begreppet roll i många olika sociala sammanhang som till exempel lärare, präst, läkare och lokförare. När man går in i en roll förväntar sig andra att man tillgodoser andras behov utifrån rollens förutsättningar (Johansson 1986, s. 67).

Forskaren och fritidspedagogen Marie Ursberg skriver i sin studie att fritidspedagogens yrkesroll är relativt ny med tanke på att de första fritidspedagogerna tog sin examen 1966. Det finns många som ställer sig frågan om det verkligen behövs fritidspedagoger med högskoleutbildning som tar hand om barnen efter skoltid (Ursberg 1996, s. 32). Sedan fritidspedagogutbildningen kom till pågår fortfarande forandet av en yrkesidentitet trots att skolbarnsomsorgen härstammar från 1800-talets arbetsstugor. Anledningen till att arbetsstugorna startades var att föräldrarna hade jobb utanför hemmen och därför behövdes det någon form av tillsyn. Regeringen presenterade inte ett slutgiltigt förslag till fritidspedagogutbildningen förrän 1975 och 1977 startades en allmän utbildningslinje för främst de fattiga barnen efter skoltid (Ursberg, 1996, s. 9 ff.)

Tullie Torstenson-Ed filosofie doktor och lektor i pedagogik, och Inge Johansson, skriver i sin bok hur fritidspedagogerna såg på sin yrkesroll i det ”gamla” fristående fritidshemmet innan fritidspedagogerna integrerades i skolan. Då beskrevs fritidspedagogyrket som omsorgsinriktat och att hemmet respektive föräldrarollen var förebilder för fritidshemmet respektive fritidspedagogyrket. Till viss del har synen på fritidspedagogernas arbete setts som att vem som helst kan ersätta det och utföra deras arbete utan någon utbildning. Därför fanns det en strävan hos fritidspedagoger att verksamheten skulle präglas av pedagogiska inslag. Senare blev fritidspedagogerna medvetna

om att lärarnas och fritidspedagogernas arbete i respektive verksamhet fick stor betydelse för eleverna. Anledningen var att yrkeskategorierna arbetade med samma barn men med olika arbetsmetoder för lärandet och strävan efter de pedagogiska målen (Torstensson-Ed, Johansson 2000, s. 72 ff.).

I *Fritidspedagogens yrkesroll* (1986) har författaren redogjort för hur en vanlig dag i fritidspedagogens vardag såg ut innan integreringsreformen tog vid. Fritidshemmet hade vanligtvis öppet mellan halv sju på morgonen till halv sju på kvällen. Eleverna och fritidspedagogen hjälps åt att laga frukost och sedan äter de den tillsammans. Fritidspedagogerna upplevde denna tid på morgon som något positivt då de hade möjlighet att sitta ner och prata med eleverna utan att det kändes påtvingat och stelt. En del elever började skolan klockan åtta medan de andra började något senare. De elever som började skolan senare fick ägna sig åt en lugn aktivitet så som läsa, rita och sy. Den tiden då det inte fanns några elever på fritidshemmet hade fritidspedagogerna möjlighet att planera, göra inköp samt förbereda inför eftermiddagen och så vidare. När eleverna kommer till fritidshemmet allt från tolv till två hade fritidspedagogerna för ambition att låta dem leka fritt. På eftermiddagarna efter mellanmålet fanns det planerade aktiviteter alltifrån att pyssla till lekar som innefattar mycket rörelse. Fritidspedagogens huvudsakliga uppgift var att uppmuntra elevernas förslag till aktiviteter (Johansson 1986, s.78 ff.).

2.2 Arbetslag då

Enligt forskaren i pedagogik Karin Kärrby definieras arbete i arbetslag som följer ”..en grupp vuxna som har ett gemensamt ansvar för arbetets planering, genomförande och utvärdering, är en framträdande princip i den moderna barnomsorgens arbetssätt alltsedan barnstugeutredningens tid i början av 1970-talet. Arbetslaget blir basen för samarbetet inom barnomsorgen” (Kärrby 2000, s. 31). Införandet av att arbeta i arbetslag på fritidshemmet sågs som en utmaning för fritidspedagogerna eftersom de inte längre planerade enskilt i den bemärkelsen som innan. Även att ta olika beslut som rörde verksamheten kunde inte fattas av enskilda fritidspedagoger längre. Fritidspedagogerna ingick oftast i arbetslag med andra fritidspedagoger men även barnskötare. I arbetet med barnskötarna fanns det tillfällen då fritidspedagogens

professionella utveckling hindrades eftersom barnskötarna och fritidspedagogerna inte hade samma grund att stå på (Torstensson-Ed, Johansson 2000, s. 73 ff.).

2.3 Samverkan då

Ordet samverka beskrivs enligt Danermark som en grupp människor som arbetar med att komma fram till målinriktade handlingar som är gjorda på ett medvetet sätt och som i sin tur tillämpar ett bestämt problem och syfte (Danermark 2000, s. 15). Björn Flising, institutionen för pedagogik på Göteborgs universitet, skriver i sin utvärdering av samverkan i skola-skolbarnsomsorg att Barnstugeutredningen föreslog ”utvidgat fritidshem” under 1970-talet. Det innebar att skola och fritidshem skulle samarbeta och samverka genom att använda sig av gemensamma resurser, främst lokaler. När denna samverkan hade börjat gavs det möjlighet för yrkesgrupperna att samarbeta över gränserna. Detta förslag såg man inte så mycket av då, men däremot kan man se fritidshemmets grundtanke i dagens integrerade skola (Flising 1996, s. 17).

Att fritidspedagogerna och lärarna hade kontakt med varandra hörde inte till vanligheterna förr. Vid de tillfällen de tog kontakt med varandra var om till exempel en elev som gick i både skolan och på fritidshemmet togs upp på elevvårdskonferensen. På en del fritidshem utsåg man en huvudansvarig för kontakten med varje skolklass inom personalgruppen. Om fritidspedagogerna ville göra besök i en skolklass var de på en del skolor tvungna att anmäla sig några dagar innan. Detta tyckte fritidspedagogerna inte om eftersom undervisningen på så sätt inte kom till att ske naturligt på grund av ytterligare förberedelser. På de flesta fritidshem fanns det möjlighet för eleverna att göra läxan. Fritidspedagogerna var inte aktiva i elevernas läxläsning om inte lärarna hade skickat en lapp med eleverna. Fritidspedagogerna ansåg att det var bra att eleverna gjorde läxan på eftermiddagen och att samarbetet med skolan var positivt. Dock tyckte de att samarbetet borde ökas men att de skulle tjäna lika mycket på det (Johansson 1986, s. 92 ff.)

2.4 Fritidspedagogens yrkesroll nu

Enligt *Allmänna råd med kommentarer för fritidshem* (Skolverket 1999) förväntas det att en pedagog tillsammans med sina kollegor bör medverka för att skapa en god lärandemiljö i skolan för eleverna och att se alla elever för att kunna urskilja vilka som är i behov av särskilt stöd (Skolverket 1999, s. 27).

Yrkesrollen förändrades under 1990-talet då fritidspedagogerna började arbeta i skola tillsammans med lärarna och förskollärarna. Fritidspedagogyrket ses i skolan som självständigt eftersom de själva utformar sin egen yrkesidentitet genom att göra saker de är bra på och känner sig trygga med. Dock har alla fritidspedagoger samma grund att stå på som utexaminerade pedagoger (Torstensson-Ed, Johansson 2000, s. 73). Gemensamt för alla fritidspedagoger är att deras huvudsakliga uppgift på fritidshemmet är att se till att barnens behov tillfredställs i form av omsorg, stimulans och pedagogiskt stöd (Ursberg 1996, s. 32).

Skolan och fritidshemmet ger barnen delvis olika erfarenheter och kunskaper och kompletterar därmed varandra. Fritidshemmet är ett viktigt komplement till skolan för att skapa mångsidighet, helhet och kontinuitet i barns utveckling och lärande. Fritidshemspersonalen kan med sin kompetens tillföra ytterligare perspektiv (Skolverket 1999, s. 15).

Fritidspedagogernas uppgift är att komplettera skolan och att skapa och ge barnen en så meningsfull fritid som möjligt samt stödja dem i deras utveckling. Skolan och fritidshemmen har en närmare kontakt idag eftersom verksamheterna samverkar och arbetar mer integrerat men det kan skilja sig beroende på i vilken kommun man arbetar i (Skolverket 1999, s. 6 ff.).

Fritidspedagogerna har fått en dubbel yrkesroll på grund av att de både är lärare och fritidspedagoger, beroende på i vilken verksamhet de befinner sig i. Eftersom fritidspedagogens yrkesroll växlar mellan skola och fritidshem kan fritidspedagogerna känna sig kluvna. Enligt Johanssons studie som har gjorts känner en del fritidspedagoger att de nästan har två arbeten fastän de är inom samma område. Det är viktigt att man inte glömmer den gemensamma grunden för det livslånga lärandet. Skolan är obligatorisk och därmed är

fritidspedagogen en ledare som styr och ger direktiv på hur något ska vara, medan man på fritidshemmet uppmuntrar samt är ett stöd och bidrar till den sociala utvecklingen. Dessa båda roller kan kännas förvirrande även för barnen. (Torstensson-Ed, Johansson 2000, s. 80).

I skolan delas oftast arbetet upp mellan pedagogerna beroende på respektive pedagogs kompetens och vad den kan tillföra klassen. När det är tema i klassen har fritidspedagogen oftast hand om lärandesituationer som ligger fritidspedagogen nära till hands som till exempel skapande verksamhet. Enligt boken *Fritidspedagogerna och skolans utveckling* (2001) säger en del fritidspedagoger att deras huvudsakliga uppgifter i skolan är att de gör det som de är bra på som till exempel bild, naturfrågor och att arbeta med datorer. Man kan dra vissa slutsatser utifrån Lärarförbundets undersökning av vad fritidspedagogen kan tillföra skolan, vilket är hälsa och rörelse, natur och miljö, etik och relationer samt hantverk och skapande (Lärarförbundet 2001, s. 14).

2.5 Arbetslag nu

Begreppet arbetslag finns i flera olika yrken men inom skolan ska ett arbetslag helst bestå av pedagoger som har hela sin tjänst på den arbetsenheten det gäller (Åberg 1999, s. 47).

Fritidspedagoger och förskollärare började arbeta i arbetslag på 1970-talet, vilket har lett till att de har en större erfarenheter än lärare av detta arbetssätt. För lärare som har planerat och genomfört allt arbete i skolan tidigare kan det uppstå problem när läraren planerar tillsammans med en förskollärare och en fritidspedagog i ett arbetslag (Torstensson-Ed & Johansson 2000, s. 73). För att få ett arbetslag att fungera bör pedagogerna vilja och kunna samarbeta samt ha en gemensam grundsyn i arbetet med eleverna (Åberg 1999, s. 40). I styrdokumentet står det att läraren tillsammans med andra pedagoger ska samverka för att eleverna ska få den stimulans och stöd de behöver som i sin tur bidrar till elevernas fortsatta utveckling. Detta leder till att utbildningsmålen har möjlighet att uppnås (Utbildningsdepartementet 1998, s. 27). I *Allmänna råd med kommentarer för fritidshem* (1999) framgår det tydligt hur positivt det är med olika kompetenser i ett arbetslag, för dess samverkan och att man

tillsammans skapar gemensamma mål för barns utveckling och lärande (Skolverket 1999, s. 25).

Undersökningar som har gjorts under den senaste tiden visar att arbetslag som består av pedagoger med olika kompetenser har de bästa förutsättningarna att utvecklas positivt både individuellt och gruppmissigt. Fördelen att ingå i ett sånt arbetslag är att arbetet blir mer kreativt, dynamiskt och utvecklande. Om pedagogerna i arbetslaget inte kan hantera varandras olikheter uppstår det problem i form av bland annat samarbetssvårigheter. Placeras pedagoger som inte har en överensstämmande personkemi i samma arbetslag kan det leda till onödiga konflikter vilket varken är rätt mot pedagogerna eller eleverna. Detta kan påverka eleverna negativt så att även de får svårigheter med att samarbeta (Åberg 1999, s. 50 ff.).

Berth Danermark som är professor i sociologi anser däremot att personkemin inte har någon betydelse för samarbete utan att det är förutsättningarna som ges från ledningens sida som styr arbetslagets arbete. Det finns tre faktorer som krävs för att komma fram till en framgångsrik samverkan. En av dem är kunskaps- och förklaringsmässiga faktorer vilket innebär att arbetslagets pedagoger har olika utbildningar, olika tankar och idéer på hur man tar itu med olika problem. Formella och informella regler är den andra faktorn och med det menas att pedagogerna har olika avtal, regelsystem och så vidare fastän de arbetar inom samma organisation (Danermark 2000, s. 12). Ett tydligt exempel är när fritidspedagogerna går in i skolan på förmiddagarna som stöd i undervisningen till skillnad från lärarna som inte ger tillbaka motsvarande insats på eftermiddagarna (Kärrby 2000, s. 32 se Ståle 1995). Den tredje faktorn är organisatoriska situationer som betyder att pedagogerna möter eleverna i olika situationer vid olika tillfällen. Dessa ska i sin tur identifieras, lyftas fram och diskuteras för att en god samverkan ska uppnås i arbetslaget (Danermark 2000, s. 12 ff.). Det finns både argument för och emot att arbeta i arbetslag. När man arbetar i arbetslag kan man känna stöd från varandra och ny personal kan lättare komma in i arbetet. Dock finns det en risk att pedagoger kan hamna i ett arbetslag där det finns någon som de har samarbetssvårigheter med och som kan leda till att arbetslaget blir lidande. Genom att arbeta i

arbetslag får pedagogerna en helhetssyn på eleverna till skillnad mot vad en ensam pedagog kan få på grund av att vissa elever blir lätt ”osynliga” i klassrummet. En annan fördel är att elevernas utveckling blir mer gynnsam om man har gemensamma riktlinjer och om den pedagogiska utvecklingen sker på ett tillfredställande sätt för eleverna. Det är viktigt att man som pedagog skapar en god social inlärningsmiljö och använder sig av alla resurser som finns tillgängliga. På så sätt försvinner inte samarbetet i arbetslaget. En pedagog som inte ingår i ett arbetslag kan oroa sig för att den egna kompetensen inte är tillräcklig vilket kan vara en nackdel (Åberg 2000, s. 32 ff.).

2.6 Samverkan nu

Samverkans betydelse mellan förskola, skola och fritidshem är av stor vikt för inhämtandet av kunskap och lärande för eleverna. Intentionen med att arbeta på detta sätt är att de tre lärarkategorierna ska forma ett gemensamt sätt att se på elevernas lärande. När eleverna får en kontinuitet och en ökad förståelse för omvärlden blir den inhämtade kunskapen meningsfull (Kärrby 2000, s. 16). För att uppnå den maximala graden av samverkan måste man ta reda på och lära känna sina kollegors synsätt. Det kan man sedan i sin tur diskutera så att man förstår varandra (Danermark 2000, s. 28).

Problem kan uppstå om de tre lärarkategorierna inte arbetar efter samma mål och inte har samma synsätt på hur elever lär. Det är oftast förskolans och fritidshemmets mål som läggs åt sidan. För pedagogerna däremot schemalagd tid för gemensam planering har de möjlighet att sätta upp mål, bestämma arbetsmetoder och bestämma innehållet som gäller deras gemensamma verksamhet (Kärrby 2000, s. 17). Författarna och metodiklärarna Marianne Lindborg och Vivi-Ann Nilsson beskriver att lärarnas och fritidspedagogernas samarbete oftast sker på skoltid eftersom fritidspedagogerna har en del av sin arbetstid förlagd under skoldagen medan majoriteten av lärarna inte bidrar med något samarbete på fritidshemmet. Detta kan sammanfattas med att skolan får allt medan fritidshemmet inte får något (Lindborg & Nilsson 1997, s. 17).

För att uppnå en god pedagogisk kvalitet krävs det att pedagogerna i arbetslaget vill förändra sitt arbetssätt och prova nya möjligheter som bidrar till

lärande. Även reflektion, förståelse och engagemang är tre viktiga kompetenser som pedagoger bör besitta för att bedriva den pedagogiska verksamheten på ett meningsfullt sätt (Kärrby 2000, s. 17).

”Samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem skall utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande” (Utbildningsdepartementet 1998, s. 29). Enligt studier som har gjorts av Torstensson-Ed och Johansson är det eleverna som vinner på att samarbetet mellan verksamheterna och yrkesgrupperna har kommit till stånd. Bland pedagogerna är det främst fritidspedagogerna och förskollärarna som är positiva till samarbetet och då menar de bland annat att elevgruppen blir tryggare, eleverna har mer än en vuxen att vända sig till, de lär sig mer och de blir mindre stressade. Genom att arbeta totalintegrerat lyfts två kvalitetsaspekter fram. En generell verksamhetskvalitet menas bland annat att eleverna känner sig trygga och har större möjlighet att lära sig mer. Den sociala kompetensen är den andra kvalitetskompetensen som syftar till den sociala utvecklingen. Dessa aspekter bidrar till elevernas utveckling av kunskap och att det sociala samspelet blir bättre (Torstensson-Ed och Johansson 2000, s. 90 ff.).

2.7 Sammanfattning av litteraturgenomgången

Här följer en sammanfattning av vad litteraturgenomgången har visat. Enligt litteraturen har den största skillnaden varit, att fritidspedagogerna endast arbetade på fritidshem förr medan de idag dessutom har integrerats i skolan. Fritidshemmet var förr en omsorgsinriktad verksamhet då synen på fritidspedagogerna var, att vem som helst kunde ta hand om eleverna efter skoltid. Idag finns omsorgsinriktningen kvar och nya inslag i verksamheten har tillkommit såsom att fritidspedagogerna bland annat har en mer pedagogisk funktion.

Litteraturgenomgången har visat att fritidspedagogerna arbetade i arbetslag på fritidshemmet förr vilket gjorde att fritidspedagogerna redan hade erfarenhet av detta arbetssätt när det infördes i skolan under 1990-talet. Lärarna däremot ställdes inför en stor utmaning men med fritidspedagogernas kompetens inom

detta område kunde deras samverkan komma igång. Något som har förändrats med detta är att pedagogerna i arbetslaget drar nytta av varandras kompetenser som gör ett samarbete mellan dem enklare samt att de tillsammans bidrar till ett livslångt lärande för eleverna.

Förr lades det ingen stor vikt vid att samverka, men eftersom Barnstugeutredningen föreslog ett ”utvidgat fritidshem” ökade samarbetet och samverkan genom att pedagogerna använde sig av varandras resurser. Idag har samverkan fått en ny innebörd då pedagogerna i arbetslaget kan ha arbetat fram ett gemensamt synsätt som bidrar till en positiv utveckling för både pedagoger och elever.

3. PROBLEMFÖRMULERING

Vårt syfte är att visa hur fritidspedagogens roll har påverkats av förändringarna i skolan och på fritidshemmet under årens gång. I dag arbetar fritidspedagogerna inte längre bara på fritids utan de arbetar även i skolan under skoltid. För att uppnå vårt syfte ställer vi oss frågan:

- Vilka effekter har förändringarna fått av fritidspedagogens förändrade yrkesroll?

4. EMIRISK DEL

Vi vill presentera vår undersökning med följande underrubriker; urval, undersökningens genomförande, bearbetning och etiska överväganden.

4.1 Urval

Vårt syfte med detta examensarbete är att undersöka hur fritidspedagogens yrkesroll har förändrats och vilka dessa effekter av förändringarna är. Därför har vi i vår litteraturgenomgång beskrivit vilka förändringarna är i fritidspedagogens yrkesroll och i den empiriska delen kunna konstatera om dessa förändringar överrensstämmer med verksamma fritidspedagoger i skolan. Den litteratur vi lutar oss mot är den forskning som har gjorts under de senaste årtiondena där författarna beskriver tiden då fritidspedagogen bara arbetade på fritidshemmet fram till idag då fritidspedagogen även har en roll i skolan.

Syftet med att använda sig av kvalitativa intervjuer är att forskaren använder sig av mötet och samtalet med intervjupersonerna enligt forskaren Karin Widerberg. Eftersom intervjupersonerna inte tycker och tänker likadant om saker och ting måste man som forskare och intervjuare utgå från dem som personer så att forskaren ställer frågor som är relevanta för resultatet (Widerberg 2002, s. 16).

Eftersom vi har bestämt oss för att intervjua tre personer kommer vi att göra en kvalitativ intervju med dem. Det gör vi för att undersöka om det resultat vi får fram ger svar åt vår problemformulering.

Intervjuerna är gjorda med fritidspedagoger som arbetar på tre olika låg- och mellanstadieskolor i nordöstra Skåne men i samma kommun. Gemensamt för våra intervjupersoner är att de har sett och varit med om effekterna av förändringarna som vi tar upp i vår litteraturgenomgång. Med tanke på att vi har valt att undersöka vilka förändringarna är i fritidspedagogens yrkesroll från mitten av 1970-talet och framåt så intervjuade vi fritidspedagoger som har varit verksamma under denna tid. De som vi intervjuade var en manlig och två kvinnliga fritidspedagoger. Anledningen till att vi valde de fritidspedagoger

som vi gjorde var för att de arbetar på olika sätt både i skolan och på fritidshemmet. De ingår även i tre arbetslag som skiljer sig helt från varandra enligt beskrivningen som följer i de tre kommande styckena av fritidspedagog A, B och C. Då har vi möjlighet att få en inblick i om dessa pedagoger arbetar efter liknande mål oberoende av i vilken verksamhet de arbetar i samt hur de har upplevt förändringarna som har skett under de senaste 30 åren. Här följer en kort beskrivning av de tre fritidspedagogerna och deras arbetssituation:

Fritidspedagog A är en 50-årig kvinna som var färdigutbildad fritidspedagog 1976. Hon ingår i två olika arbetslag där hon på fritidshemmet samverkar med en jämngammal kvinnlig barnskötare. I skolan samverkar hon med fyra andra jämngamla lärare där hon var tredje vecka planerar och genomför arbetet i skolan med en lärare åt gången men i en årskurs med två lärare. Både i skolan och på fritidshemmet arbetar hon med elever i årskurserna 3-5.

Fritidspedagog B är en 53-årig kvinna som tog sin examen 1979. Hon ingår i två olika arbetslag där hon på fritidshemmet samverkar med en jämngammal kvinnlig fritidspedagog. I skolan samverkar hon med en förskollärare och en lärare vilka är jämngamla med fritidspedagogen. Hon arbetar med elever i årskurserna 0-2 i skolan såväl på fritidshemmet.

Fritidspedagog C är en 40-årig man som utexaminerades 1989. Han ingår endast i ett arbetslag eftersom han undervisar i hantverk i skolan. På fritidshemmet arbetar bara fritidspedagoger och han samverkar med två yngre kvinnor i 30-årsåldern. Han arbetar med elever i årskurserna 3-5 både i skolan och på fritidshemmet.

4.2 Undersökningens genomförande

Metoden vi använde oss av när vi gjorde denna undersökning var intervjuer. Vi besökte varje intervjuperson vid ett tillfälle och intervjuerna varade mellan 30 och 60 minuter. För att se om det som står skrivet i litteraturgenomgången har förankring i verkligheten och för att se effekterna av förändringarna valde vi att ta kontakt med tre verksamma fritidspedagoger, som vi dessutom har haft som handledare under tidigare VFU-perioder. Anledningen till att vi valde dessa

fritidspedagoger är att de har olika förutsättningar och arbetsformer och genom detta kan vi undersöka deras syn på sin yrkesroll och kompetens. Våra intervjupersoner hade inte fått frågorna före intervjutillfället utan fick ta del av dem precis innan de blev intervjuade. Vid själva intervjun var vi båda delaktiga och turades om att ställa frågor.

4.3 Bearbetning

Vid intervjutillfällena valde vi att spela in de olika intervjuerna med hjälp av en bandspelare. Anledningen till detta tillvägagångssätt är att man kan föra en helt annan diskussion med den som blir intervjuad och att det är lättare att bearbeta intervjuerna så att man inte går miste om värdefull information när det gäller resultatet. När man sedan har påbörjat bearbetningen är det enkelt att spela bandet, stoppa och spola tillbaka det. På detta sätt kommer de väsentliga delarna av intervjun med. Citaten vi använder oss av i den empiriska delen har vi inte ändrat på, utan de är i sin ursprungliga form.

4.4 Etiska övervägande

Innan vi påbörjade intervjun med våra intervjupersoner var de införstådda med att deras namn och på vilken skola de arbetar på kommer att vara anonyma, eftersom resultatet av undersökningen kommer att publiceras. Vi frågade även om vi fick spela in intervjun med en bandspelare och det fick vi vid alla tre intervjutillfällena. Det är viktigt att intervjupersonerna känner sig bekväma med situationen för att få ett önskvärt resultat. Det upplevde vi att de gjorde eftersom vi frågade dem om det gick bra att spela in dem på band.

5. REDOVISNING AV RESULTAT

Under följande rubriker redovisar vi resultatet från våra tre intervjuer. Vi har valt att kategorisera svaren utifrån de frågor som vi har ställt (se bilaga 1).

5.1 Bakgrundsinformation

Anledningen till att vi ställde frågan om hur länge de har arbetat som fritidspedagoger var att vi skulle få en bekräftelse på att de intervjuade fritidspedagogerna har arbetat på fritidshem och skola under de senaste 30 åren. På detta sätt har vi kommit fram till att alla våra intervjuade fritidspedagoger arbetade när integreringsreformen tog vid under 1990-talet och att de kan dra slutsatser av vilka effekterna är av förändringarna. De kvinnliga fritidspedagogerna har arbetat sedan i slutet av 1970-talet medan den manliga fritidspedagogen har varit verksam inom skola och fritidshem sedan i slutet av 1980-talet.

Under detta stycke följer även en beskrivning av de intervjuade fritidspedagogernas arbetslag både i skolan och på fritidshemmet som ger en inblick i hur deras arbetssituation ser ut. Fritidspedagog A ingår i två olika arbetslag där hon på fritidshemmet samverkar med en kvinnlig barnskötare. I skolan samverkar hon med fyra andra lärare där hon var tredje vecka planerar och genomför arbetet i skolan med en lärare åt gången men i en årskurs med två lärare.

Fritidspedagog B ingår i två olika arbetslag där hon på fritidshemmet samverkar med en kvinnlig fritidspedagog. I skolan samverkar hon med en förskollärare och en lärare.

Fritidspedagog C ingår endast i ett arbetslag eftersom han undervisar i hantverk i skolan. På fritidshemmet arbetar bara fritidspedagoger och han samverkar med två kvinnor.

5.2 Den förändrade yrkesrollen

Svaret som vi fick på frågan som ställdes om fritidspedagogens förändrade yrkesroll och hur de har upplevt dessa förändringar var att det är svårt att jämföra förändringarna i yrkesrollen. Anledningen är att yrkesrollen skiljer sig markant hur det var förr och hur det är idag. Förr arbetade fritidspedagogen endast på fritidshemmet och lade all sin tid, energi och engagemang där. Då var det deras enda verksamhet där de stod för planering, genomförande och utvärdering. Fritidspedagog A anser att man inte har fått någon speciell arbetsro på grund av förändringarna fram till idag eftersom yrkesrollen är i ständig förändring. Gemensamt för de intervjuade är att förändringarna är stora med tanke på att de idag arbetar i skolan tillsammans med andra pedagoger med olika utbildningar. De menar även att de har fått en ny pedagogisk funktion på grund av samarbetet med skolan där fritidspedagogen planerar, genomför och utvärderar vissa delar av de schemalagda lektionerna, både enskilt och tillsammans i arbetslaget. Detta bidrar till att man som fritidspedagog får en helhetsbild av eleverna i olika lärandesituationer.

Fritidspedagog B och C beskriver vad de upplever att deras inträde i skolan har fått för konsekvenser och menar att man ska vara ett stöd för eleverna och inte till lärarna. ”Barnen har tjänat väldigt mycket på det och det är dom som är viktigast.” Fördelen med att arbeta både i skolan och på fritidshemmet är att man lär känna eleverna i olika situationer och på det viset får man en annan bakgrund av eleverna när de kommer till fritidshemmet. ”Man måste tänka efter idag. Vad är det vi har förlorat på att ha det som vi har det?” Enligt fritidspedagog B är nackdelen med att arbeta både i skolan och på fritidshemmet att det är stressigt eftersom man hoppar mellan två verksamheter och inte får tid över för reflektion innan man påbörjar sitt arbete i nästa verksamhet.

”Ni passar ju bara barn, ni har väl inget att komma med här.” Fritidspedagog C upplever att lärarna såg på deras yrkesroll på detta sätt när de började arbeta i skolan. Pedagogen vidareutvecklar detta med att säga att skolan är den som har tjänat mer på samarbetet än vad fritidshemmet har gjort. Tanken var att man skulle få in det praktiska, sociala och diplomatiska tänkandet i skolan och det behöver eleverna för att bli fungerade människor i samhället.

5.3 Yrkesrollen i arbetslaget

Under denna rubrik behandlas frågorna om hur de såg på yrkesrollen i relation till arbetslaget och vilken roll de har i sitt arbetslag när det gäller planering, ansvar och så vidare. Att ha en kompletterande roll i arbetslaget är något som fritidspedagogerna är eniga om och tycker är viktig i arbetet med varandra och eleverna. Fritidspedagogerna menar att de kompletterar varandra genom att göra saker de är bra på. De exempel som gavs var bland annat naturen, miljön, skapande, praktiskt arbete, leda större grupper och temaarbete. Idag upplever de sig vara likvärdiga pedagoger i relation till arbetslaget men i ett fall kan fritidspedagogen inte delta i konferenser och möten på grund av att tiden för dessa äger rum på eftermiddagen vid några tillfällen i månaden. I ett annat fall är planeringstiden schemalagd efter skoltid vilket gör att man går miste om sin egen verksamhet på fritidshemmet. Förr var inte fritidspedagogerna jämställda lärarna enligt en fritidspedagog utan läraren undrade i detta fall vad fritidspedagogen hade att tillföra arbetet i klassrummet. Det tog ett tag innan fritidspedagogen och läraren hittade ett arbetssätt där båda kände sig bekväma och att de kunde dra nytta av varandras kompetenser.

”Som fritidspedagog i samarbete med skolan når man alla barnen, jobbar man bara på fritidshem när man bara en liten del.” Fritidspedagog A beskriver sin arbetssituation på detta sätt och jämför sig med lärarna som bara arbetar med elever under skoltid. Genom att arbeta i arbetslag i skolan har man en större möjlighet att se alla elever och pedagogerna kan ge eleverna trygghet och bidra till att eleverna utvecklar sig socialt. För att kunna göra detta krävs det att arbetslaget har en gemensam grundsyn på hur elevernas lärande ska gå till och att man kontinuerligt diskuterar kring det så man har samma sätt att se på saker och ting. Det är en markant skillnad mot hur det var innan integreringsreformen tog vid. Förr arbetade lärarna själva i klassen och deras strävan efter att se alla elever hade kanske inte samma förutsättningar som idag när arbetslaget arbetar tillsammans för att kunna uppnå det.

De intervjuade fritidspedagogernas roll i arbetslaget skiljer sig från varandra på grund av att de arbetar olika i de arbetslag de ingår i. Fritidspedagog A (se under rubrik 4.1) ansvarar för den praktiska och skapande delen i skolan och på

fritidshemmet. Hon arbetar med det som ligger i hennes intresse vilket är den praktiska och skapande verksamheten där hon även tar på sig det största ansvaret.

Fritidspedagog B: s (se under rubrik 4.1) roll i skolan är att tillsammans med läraren hjälpas åt med elevgruppen. När läraren håller i teoretiska genomgångar i halvklass fungerar fritidspedagogen som ett stöd åt den andra elevgruppen. På fritidshemmet känner sig fritidspedagogen likvärdig med den andra fritidspedagogen och de delar tillsammans på ansvar och planering för att få en bra fritidsverksamhet.

Fritidspedagog C (se under rubrik 4.1) har ingen uttalad roll när det gäller ansvar och planering men han känner att fritidspedagogerna i arbetslaget på fritidshemmet kompletterar varandra väl. De hjälps åt att skapa en bra och meningsfull fritidsverksamhet tillsammans för eleverna.

5.5 Yrkeskompetensen i skola och på fritidshem

Under denna rubrik behandlas svaren på frågorna som innefattar om deras kompetens lyfts fram i arbetslaget beroende på om de är i skolan eller på fritidshemmet samt hur de vill att deras kompetens ska komma fram i de båda verksamheterna.

När det gäller fritids så kan jag styra väldigt mycket själv, tycker jag, vad vi erbjuder att göra och då använder man också sin kompetens såsom skapande, natur och friluftsliv. Min kompetens tas tillvara på i skolan, jag är inte motarbetad precis.

Med detta citat menar fritidspedagog A att hon har fått användning av sin kompetens på fritidshemmet under hela sin yrkesverksamma tid och nu kan hon anamma detta arbetssätt även i skolan. Pedagogen känner att det hade funnits fler kompetenser att tillföra i skolan om de hade anammat det tematiska arbetssättet. När man arbetar tematiskt utgår man från ett område och arbetar med det i alla ämnen och den skapande verksamheten är något som fritidspedagogerna kan arbeta med eftersom de har arbetat på detta vis innan deras inträde i skolan. För övrigt tar de andra fritidspedagogerna fasta på den sociala och praktiska delen både i skolan och på fritidshemmet. Det är viktigt

att man samverkar med andra som inte har samma kompetens som en själv eftersom alla inte är stöpta i samma form.

På fritidshemmet sätter tid och ekonomi ofta stopp för genomförande för diverse projekt enligt fritidspedagog B och C. De menar att deras kompetens att utveckla verksamheten hämmas på grund av detta. ”Det är att arbeta mer med skapande och praktiska saker och den sociala biten som vi kan göra.” Fritidspedagog B hävdar att man arbetar med detta i skolan men det blir åsidosatt på fritidshemmet. Pedagogen menar att i skolan ska alla elever hinna med vissa moment inom en viss tidsram, men på fritidshemmet hinner kanske inte alla elever med på grund av att alla elever inte är där varje dag, att de blir hämtade på olika tider samt att dessa praktiska och skapande saker är frivilliga. När de ser tillbaka på hur det var innan när de enbart arbetade på fritidshem, känner de att de hade mer ork, tid och engagemang att lägga på eftermiddagarna då.

”Naturligtvis skulle vi ha mer utåtriktad verksamhet här men vi har jättedåligt med pengar. Vi önskar att vi hade fått in fler krafter utifrån”. Fritidspedagog C menar med detta att i det arbetslag som pedagogerna ingår i arbetar de för att uppnå en utåtriktad verksamhet som gör att eleverna ska få en inblick i olika fritidsaktiviteter utanför skolan. Det samarbetet mellan fritidshemmet och olika föreningar, klubbar och så vidare kan göra att eleverna vill vara på fritidshemmet och därmed får de en meningsfull fritid på fritidshemmet.

5.7 Sammanfattning av den empiriska delen

Sammanfattningsvis kan det sägas att fritidspedagogens yrkesroll har förändrats drastiskt med tanke på att de numera även arbetar i skolans verksamhet och inte bara på fritidshemmet.

En av förändringarna är att de har fått en kompletterande roll i arbetslaget i skolan. Att arbeta i arbetslag kan se olika ut från skola till skolan men de strävar ändå efter samma mål. De intervjuade fritidspedagogerna framhävde betydelsen av att se alla elever är oerhört stor eftersom pedagogerna på detta sätt kan se vilka behov som behövs i respektive elevgrupp. Fritidspedagogerna menar att pedagogerna i arbetslaget bidrar med olika kompetenser så att de kan dra nytta av varandra. På så sätt kan det stärka undervisningen för eleverna och pedagogerna får möjlighet att undervisa i det som de känner sig trygga i och har kompetens inom. Detta gör att fritidspedagogerna har fått en mer pedagogisk funktion både i skolan och på fritidshemmet. Eftersom fritidspedagogerna även träffar eleverna under skoltid ges det möjlighet för fritidspedagogerna att få en helhetsbild av dem. Förr var däremot strävan att se alla elever svårt för den enskilde läraren eftersom de arbetade självständigt medan dem idag ingår i arbetslag för att underlätta denna strävan.

Några effekter av förändringarna som har skett och som oroar de intervjuade fritidspedagogerna är att de får dåligt med tid för planering av både skol- och fritidshemsverksamheten. Planering av skolundervisningen läggs ofta efter skoltid vilket går ut över fritidsverksamheten då fritidspedagogerna har sin ursprungliga arbetstid. På så sätt får fritidspedagogerna inte den möjligheten som de hade förr att göra saker på fritidshemmet som gör att deras yrkesroll hade stärkts ytterligare.

Eftersom fritidspedagogerna arbetar både under skoltid och på eftermiddagarna går fritidspedagogerna miste om den egna reflektionen mellan de olika verksamheterna vilket de kan känna som ett stressmoment. De hinner knappt avsluta sitt arbete i skolan och få nya krafter innan det är dags att ta emot eleverna på fritidshemmet. Därmed upplever merparten av de intervjuade att deras verksamhet under eftermiddagen blir åsidosatt. Resultatet har visat både

positiva och negativa effekter av förändringarna sedan integreringsreformen tog vid under 1990-talet. Fritidspedagogerna känner att det är viktigt att lyfta fram det som är positivt med förändringarna för att kunna ge eleverna en meningsfull tid såväl i skolan som på fritidshemmet.

6. DISKUSSION

Vi vill med vårt examensarbete undersöka och tydliggöra hur fritidspedagogens yrkesroll har förändrats och vilka effekter förändringarna har fått. Vi har valt att dela in diskussionen i två delar; metoddiskussion och resultatdiskussion eftersom vi anser att det blir tydligare och lättare som läsare att förstå vårt resonemang.

6.1 Metoddiskussion

I metoddiskussionen kommer vi att diskutera hur vi tycker att vår metod har fungerat.

Det som vi har kommit fram när det gäller vårt val av metod är att det har fungerat bra eftersom vi anser att när man gör intervjuer frågar man efter det som man vill ha svar på mer ingående. Man kan även ställa följdfrågor där intervjupersonen har möjlighet att förtydliga sina argument och påståenden. Det finns både fördelar och nackdelar i vårt val av intervjupersoner. Fördelen var att vi sedan tidigare vet hur respektive fritidspedagog arbetar men det kan även ses som en nackdel då vi känner till hur de arbetar och kan ha förutfattade meningar. Då vi redan har en relation till våra intervjupersoner anser vi att vi kunde föra en öppnare och mindre ansträngd intervju samt att vi kunde anpassa frågorna och följdfrågorna utifrån varje fritidspedagog.

En nackdel är att vi inte intervjuade mer än tre personer samt att vi inte tog tillfället i akt och tog kontakt med fritidspedagoger som vi inte har någon tidigare relation till. För att få ett mer omfattande resultat kunde vi ha intervjuat fler fritidspedagoger som arbetar snarlikt fritidspedagog A, B och C. Dock är det svårt att hitta fritidspedagoger som arbetar exakt likadant som A, B och C eftersom fritidspedagogernas yrkesroll skiftar från skola till skola, från klass till klass och från pedagog till pedagog.

6.2 Resultatdiskussion

I resultatdiskussionen kommer vi att diskutera och jämföra resultatet av våra intervjuer med i litteraturen.

Det som framkom i våra intervjuer när det gäller fritidspedagogens yrkesroll var att deras yrkesroll har förändrats påtagligt de senaste 30 åren, det vill säga att integreringsreformen tog vid. Ursberg menar att det finns många som hävdar att fritidspedagogen inte behöver någon utbildning för att passa barn efter skoltid (Ursberg 1996). Detta kan man även urskilja i den empiriska delen där en fritidspedagog menar att det var så de blev bemötta när de började arbeta i skolan tillsammans med lärarna i samband med att integreringsreformen tog vid. De hade inte där att göra eftersom de bara passade barn på eftermiddagarna. Denna åsikt finns till viss del kvar men inte i den utsträckning som för 30 år sedan.

Enligt Lärarförbundet delas arbetet i skolan oftast upp mellan pedagogerna beroende på vad de känner att de behärskar och vad de kan tillföra klassen. Oftast tar fritidspedagogerna hand om den skapande och den praktiska delen i skolarbetet eftersom det ligger dem närmast till hands (Lärarförbundet 2001). Enligt oss behöver inte detta ses som en nackdel med tanke på att fritidspedagogens roll är ganska omfattande och man gör sånt som man är bra på och som man känner sig trygg med. Därmed är det inte sagt att man som fritidspedagog inte ska utmana sig själv, men huvudsaken enligt fritidspedagog C är att man är tydlig och klar över vad man gör och inte gör som fritidspedagog för att behålla sin yrkesidentitet. Vi har kommit fram till att de intervjuade fritidspedagogernas yrkesidentiteter är individuella och kan se olika ut från pedagog till pedagog men de utgår ändå från samma riktlinjer. Därför tycker vi att det är viktigt att vi är angelägna om att behålla vår yrkesidentitet eftersom fritidspedagogens roll är relativt ny och möjligtvis inte kommit till sin rätt än. Vi känner att fritidshemmet har kommit i skymundan och att fritidspedagogerna kan känna sig splittrade i sin yrkesroll. De ska erbjuda eleverna en lika meningsfull tid i de båda verksamheterna men tyvärr kan fritidshemmet mista sin professionalism om fritidspedagogerna inte vet hur de ska få en balans mellan skolan och fritidshemmet. Det viktigaste är att

fritidspedagogerna behåller sin yrkesidentitet så att de själva och andra vet vilka de är samt vad de är bra på. På så sätt har fritidspedagogerna en större möjlighet att utföra ett bättre och meningsfullt arbete.

Styrdokumentet framhåller vikten av att alla pedagoger ska ingå i ett arbetslag för att ge eleverna stöd och stimulans för att utvecklas vidare. Det underlättar arbetslagets arbete med att se alla elever (Utbildningsdepartementet 1998). Det är oerhört viktigt att se alla elever och man har störst möjlighet att göra det om flera pedagoger arbetar tillsammans. Förr när fritidspedagogerna ”bara” arbetade på fritidshem arbetade de i arbetslag vilket har gjort att fritidspedagogerna har erfarenhet av detta arbetssätt sedan tidigare. Till skillnad från lärarna som alltid arbetade ensamma i en klass var det lätt hänt att man som pedagog inte upptäckte om en eller flera elever hade svårigheter i skolan (Åberg, 2000). Vi tycker att vikten av att pedagogerna ser alla elever är enormt viktig eftersom eleverna har rätt att utvecklas efter deras egen förmåga. Därför ligger ansvaret på pedagogerna att tillgodose alla elevers behov vad gäller stimulans och stöd. Idag arbetar man som fritidspedagog oftast både i skola och på fritidshem vilket gör att fritidspedagogerna är medvetna om det har hänt någon elev något speciellt i skolan och som kan påverka elevens vistelse på fritidshemmet. Det har vi erfarenheter av från tidigare VFU och vi tycker att detta arbetssätt ger oss en helhetsbild av eleverna. Detta kan ses som en positiv effekt av förändringen att arbeta i arbetslag.

I skolan finns det uppställda mål för elevers utveckling och lärande. Därför bör pedagogerna i arbetslaget diskutera fram en gemensam grundsyn så att dessa mål kan uppnås. När man har en god samverkan bidrar det till att kompetenser såsom reflektion, förståelse och engagemang uppstår, och därigenom kan man skapa en meningsfull pedagogisk verksamhet (Kärrby 2000). Som fritidspedagog har man arbetat enligt detta arbetssätt innan inträdet i skolan vilket vi ser som en klar fördel men för lärarna blev detta nya arbetssätt en utmaning. Att samverkan blev ett forum i skolan är positivt för både pedagoger och elever på grund av att det bidrar till att arbeta över gränserna, utbyte av tankar, kompetenser och idéer. På så sätt får eleverna en mer mångsidig undervisning.

Fritidspedagog A känner att hon inte får tid över för reflektion mellan verksamheterna eftersom de är i skolan på förmiddagen och efter skoltid går hon direkt till fritidshemmet. Detta är ett stressigt moment som kan ta onödig kraft och energi och som kan leda till att fritidsverksamheten blir mindre bra. Vi antar att eleverna inte tycker att fritidshemmet har något att erbjuda dem då längre och har vi inga elever på fritidshemmet finns risken att vi som fritidspedagoger mister vår verksamhet på eftermiddagarna. Vi tycker att reflektion spelar en stor roll i varje fritidspedagogs yrkesroll så att man har möjlighet att utvecklas på ett positivt sätt. Eftersom fritidspedagogerna arbetar i två verksamheter är behovet av att reflektera desto större så att man känner att man gör ett bra arbete både i skolan och på fritidshemmet.

Våra tankar av den positiva aspekten av att fritidspedagogen arbetar i skolan är att det kan vara att pedagogerna får en helhetsbild av eleverna, men även att pedagogerna i arbetslaget kan dra nytta av varandras kompetenser så att de kompletterar varandra på ett bra sätt. Vidare kan den negativa aspekten vara att fritidspedagogens energi till stor del läggs under skoltid istället för på fritidshemmet. Det kan utmynna i att fritidspedagogerna inte känner att de kan skapa en tillräckligt stimulerande fritidsvistelse för eleverna som de kunde förr. Vi tycker att resultatet av vår undersökning ger en förförståelse för hur viktig fritidspedagogens roll är både i skolan och på fritidshemmet. Vi hoppas att detta examensarbete har gett er läsare en större inblick i hur det var förr och hur det är att vara fritidspedagog i dagens skola med de förändringar som har skett.

Under arbetets gång har det kommit fram frågeställningar som vi anser kan vara intressanta för fortsatt forskning. De är som följer:

- Vad skulle fritidspedagogerna kunna göra för att hitta en balans i arbetet i skolan och fritidshemmet?
- Hur ser fritidspedagogsyrket ut om några år?

Vi vill avsluta vår diskussion med ett citat som en av våra intervjuade fritidspedagoger sa när frågan som handlade om den förändrade yrkesrollen kom på tal. Pedagogen menade att alla parter inte har tjänat på att fritidspedagogen blivit en del av pedagogerna i skolan men att ...

”Barnen har tjänat väldigt mycket på det och det är dom som är viktigast”

7. SAMMANFATTNING

Under vår tid som lärarstuderande har vi under inriktningens gång blivit medvetna om att fritidspedagogens yrkesroll har förändrats. Många tankar har väckts hos oss och därför blev vårt syfte att visa hur fritidspedagogens roll har påverkats av förändringarna i skolan och på fritidshemmet under årens gång och vilka effekter förändringarna fått. Genom våra litteraturstudier undersökte vi vilka förändringarna i fritidspedagogens yrkesroll är och metoden vi använde oss av för att ta reda på effekterna av förändringarna var intervjuer. Vi intervjuade tre fritidspedagoger som har varit verksamma både före och efter att integreringen infördes under 1990-talet.

Resultatet av vår studie visar att fritidspedagogernas yrkesroll har förändrats drastiskt och de har svårt att jämföra hur det var förr och hur det är idag med tanke på att förändringarna är så pass stora och arbetssättet ser inte likadant ut som för 30 år sedan. Förr arbetade fritidspedagogerna endast på fritidshem men idag har yrkesrollen fått en pedagogisk funktion såväl i skolan som på fritidshemmet och har blivit mer jämställda lärarna i skolan. I dagens skola arbetar de i arbetslag vilket fritidspedagogerna har erfarenhet sedan tidigare samt att de samverkar mer över gränserna och med varandra. Fritidspedagogerna har fått en betydande roll i arbetslaget i skolan för att ge eleverna en mångsidig undervisning av pedagoger som har olika kompetenser. Allt är inte positivt sedan integreringen med skolan eftersom en del fritidspedagoger anser att fritidsverksamheten blir åsidosatt på grund av att de lägger all sin tid och energi under skoltid. En del fritidspedagoger kan känna sig klivna i sin yrkesroll och har svårt att veta om rollen ter sig annorlunda i skolan jämfört med på fritidshemmet. Man måste vara klar över vem man är och yrkesidentiteten bör man som fritidspedagog vara väl medveten om för att man ska kunna göra ett tillfredställande arbete i skolan och även på fritidshemmet.

REFERENSER

Styrdokument

Skolverket (1999). *Allmänna råd med kommentarer för fritidshem*. Stockholm: Elanders Gotab AB

Utbildningsdepartementet (1998). *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet – Lpo 94*. Stockholm: Fritzes Förlag

Litteratur

Danermark, B (2000). *Samverkan – himmel eller helvete?* Växjö: Grafiska punkten AB

Flising, B (1996). *Samverkan skola – skolbarnsomsorg. En utvärdering*. SoS-rapport 1995:12 Stockholm: Socialstyrelsen

Johansson, I (1986). *Fritidspedagogens yrkesroll*. Stockholm: Liber Tryck

Kärrby, G red. (2000). *Skolan möter förskola och fritidshem*. Lund: Studentlitteratur

Lindborg, M & Nilsson V (1997). *Fritidspedagogen möter skolan – en vidgad yrkesroll*. Lärarhögskolan Malmö

Torstensson-Ed, T & Johansson, I (2000). *Fritidshemmet i forskning och förändring*. Kalmar: Lenanders Tryckeri AB

Ursberg, M (1996). *Det möjliga mötet*. Malmö: Graphic Systems

Widerberg, K (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Åberg, K (1999). *Arbetslag i skolan*. Värnamo: Fälth & Hässler

Övrig litteratur

Läraryrket (2001). *Fritidspedagogerna och skolans utveckling*. Stockholm:

Läraryrket

Nationalencyklopedin (1992). bd 7. Höganäs: Bra böcker AB

Bilaga 1

INTERVJUFRÅGOR

1. Hur länge har du arbetat som fritidspedagog?
2. Tycker du att din yrkesroll har förändrats under årens gång och hur har du i så fall upplevt dessa förändringar?
3. Hur ser du på din yrkesroll i relation till arbetslaget?
4. Vad består ditt arbetslag av? (Kön, ålder, pedagoger)
5. Vilken roll har du i arbetslaget? (Ansvar, planering osv.)
6. Tycker du att din kompetens lyfts fram i arbetslaget beroende på om du är i skolan eller på fritidshemmet?
7. Hur vill du att din yrkeskompetens ska komma fram i skolan och på fritidshemmet?